

ילדים ונוער בתהליכי הגירה

פרופ' אביבה חלמיש

הקורס יבחן את מעורבותם של ילדים ונוער בתהליכי הגירה בעת החדשה, את החוויות שעברו עליהם ואת המשקעים שנתרו אצלם לאורך שנים. הקורס ידון במעורבותם של ילדים ונוער בתהליכי ההגירה באחת משלוש צורות: הגירה עם הוריהם; הגירה לפני ההורים, בידיעה שההורים יצטרפו אליהם בתוך זמן לא רב; הגירה ללא הורים, בין אם בידיעה שהפרידה תהיה ממושכת או לאחר מות ההורים במלחמה או באסונות אחרים. כן יעסוק הקורס בחוויית המפגש של ילדים ונוער בני הארץ הקולטת עם המהגרים הצעירים זה מקרוב באו. הדיונים יקיפו את תהליך ההגירה משלב קבלת ההחלטה לעקור מארץ ההולדת או המגורים, דרך המסע לארץ החדשה ועד ההיקלטות בה לשלביה ולסוגיה.

לאחר הרצאות מבוא ודיון מונחה במקרי בוחן אחדים, יציגו הסטודנטים מקרים נוספים של הגירת ילדים ונוער לפי בחירתם, בתיאום עם המרצה. הדיונים יתבססו על מגוון מקורות: פרקי מחקר, יומנים, מכתבים, זכרונות, אוטוביוגרפיות, עדויות, ביוגרפיות וכן מקורות ספרותיים פרי עטם של מהגרים צעירים או עליהם; סרטי קולנוע וסדרות טלוויזיה.

מבנה הקורס:

א. הרצאות מבוא:

1. תהליכי הגירה בעת החדשה – שלבי ההגירה והבחנה בין מהגרים לפליטים.
2. העלייה לארץ-ישראל כאפיק הגירה של יהודים.
3. סוגי המעורבות של ילדים ונוער בתהליכי הגירה.

ב. מקרי בוחן:

4. ההגירה הגדולה ממזרח אירופה לארצות הברית במפנה המאות ה-19 וה-20, בחינה היסטורית וספרותית ("מוטל בן פייסי החזן", מאת שלום עליכם).
  5. ההגירה מאיטליה לארצות הברית במפנה המאות ה-19 וה-20: בחינה היסטורית וקולנועית ("המסע אל החלום / אל הארץ המובטחת", 2007).
  6. עליית הנוער (של יהודים) מגרמניה לארץ-ישראל בשנות השלושים.
  7. ה"קינדער טרנספורט" מגרמניה לאנגליה ערב מלחמת העולם השנייה.
  8. העלייה הגדולה לישראל בראשית שנות המדינה: חילופי תפקידים במשפחה.
  9. נוער עולה בקיבוצים: בחינה היסטורית, חווייתית ורטרוספקטיבית ("תרנגול כפרות" מאת אלי עמיר).
- ג. הרצאות קצרות של הסטודנטים, ודיון בכיתה בעקבותיהן.**
- ד. שיעור מסכם.**

חובות הסטודנט:

נוכחות במפגשים; השתתפות פעילה בדיונים; קריאה שוטפת בין מפגש למפגש; הצגת נושאים נבחרים בפני הכיתה; הרצאה המציגה באופן ראשוני את הרפרט / עבודה סמינריונית; כתיבת רפרט או עבודה סמינריונית.

רשימת קריאה:
תימסר בהמשך.